

به نام نامی نامان

درس ۴ منطق

انواع تعریف

دبیرستان باقر العلوم بنت

تهیه کننده: یزدان دانشناس

به ترکیب کردن مجموعه ای از تصورات معلوم که باعث کشف تصویری مجهول می شود، تعریف گفته می شود.

مجهول: چیزی که آن را نمی شناسیم و به آن علم نداریم

● مثال: جزیره = قطعه زمینی که دور تا دور آن را آب فرا گرفته است.

● انواع تعریف:

● ۱- تعریف لغوی یا لفظی = اگر با استفاده از فرهنگ لغت و اصطلاحات آشنا آن را معنا کنیم و یا نحوه شکل گیری آنرا بیان کنیم تعریف ما لغوی است.

● مثال: بنشن = خواروبار

● نداجا = نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

۲- تعریف به ذکر مصادیق (تعریف به تشبیه یا به مثال)

- در تعریف به مثال، از نمونه ها یا تصاویر یا خود شی یا نمونه های شبیه به آن را نشان می دهیم.
- مثال: بنشن: چیزهای مثل: عدس-لوبیا-نخود
- یافا: نوعی میوه شبیه به نارنگی که کوچک تر و پزدانه تره

تعریف مفهومی

- یا عام به خاص=تعریف را با مفهوم عام آغاز می کنیم و سپس مفهوم خاص تر آن را بیان می کنیم..
- مفهوم عام: مفهومی که میان دو یا چند مفهوم مشترک باشد.
- مثلا مفهوم «شکل» میان، مربع، مثلث، لوزی و مستطیل مشترک است.
- مفهوم خاص: ویژگی که فقط در یک مفهوم وجود دارد. مانند «سه ضلعی» برای مثلث
- مثال تعریف مفهومی (عام و خاص):
- انسان= حیوان متفکر
- مثلث= شکل سه ضلعی
- چندویژگی در کنار هم می آیند تا بیانگر یک مفهوم باشند. (فقط مفاهیم عام می آیند)
- مثال: آب= مایع شفاف- بی رنگ- بی بو
- خفاش: پستانداری که پرواز می کند و در شب شکار می کند

نسبت میان مفاهیم در تعریف

- در واقع در تعریف مفهومی (عام و خاص) رابطه بین مفهوم عام با مجهول عموم خصوص مطلق است همچنین رابطه بین مفهوم عام و مفهوم خاص نیز عموم خصوص مطلق است. رابطه بین مجهول و مفهوم خاص تساوی است
- مثال:
- مثلث: شکل سه ضلعی
- بین شکل و مثلث رابطه عموم و خصوص مطلق است (مفهوم عام و مجهول)
- بین شکل و سه ضلعی هم رابطه عموم و خصوص مطلق است (مفهوم عام و خاص)
- بین مثلث و سه ضلعی رابطه تساوی برقرار است. (مجهول و مفهوم خاص)
- در تعریف مفهومی (سلسله ویژگی ها) بین هر کدام از ویژگی ها رابطه من وجه است.
- مثال: آب: مایع شفاف، بی بو، بی رنگ
- بین مایع شفاف و بی بو رابطه من وجه هست

ترکیب انواع تعریف با یکدیگر

- به تعریفی که ترکیبی از روش های مختلف باشد. «تعریف خاصه مرکب» گویند.
- مثال: تعریف «انتشارات»
- «جمع نشر و انتشار، سازمانی است که فرایند تولید کتاب را بر عهده دارد، مانند انتشارات مشاوران و گاج»

نوع تعریف	تعریف	کلمه
	لفظ عربی به معنای پیام آور	نبی
	حیوانی که دارای قدرت شبیهه کنندگی است	اسب
	آب و هوای شبیهه به آب و هوای سواحل اقیانوس آرام	آب و هوای معتدل
	وسیله ای شبیهه به کارت که با آن استخوان می شکنند	ساطور
	مخفف برنامه جامع اقدام مشترک	برجام
	ساختمانی که مسلمانان برای عبادت ،خواندن نماز و دعا به آنجا میروند	مسجد
		اتو
	دانه های عدس-نخود-لوبیا-ومانند آنها	حبوبات
	شکل سه ضلعی	مثلث
	بیننده،بینا	باصر
	آدمیزاد	آدم:
		آدم
	حیوان ناطق	آدم
	جاندارى از رسته پستانداران با ده انگشت روی دو پا راه می رود	آدم:

شرایط تعریف صحیح

- ۱- واضح بودن:
- استفاده از واژه های آشنا و قابل فهم
- دوری از الفاظ مبهم و نامانوس و ابهام و استعاره
- عدم استفاده از واژه هایی که شنونده را دچار اشتباه می کند
- مثال های نادرست:
- هوا = اسطقس شفافی که نور را از خود عبور میدهد
- قیمتی = تمین
- هلال ماه: گوشواره آسمان

۲-جامع بودن

- تعریف باید تمامی مصادیق آن مفهوم را دربرگیرد
- باید جامع افراد باشد.
- مثال های نادرست:
- مثلث:شکلی سه ضلعی که دو ضلع آن باهم برابرند
- انسان:حیوان راننده
- تعریف ما باید شامل کل مجهول باشد

۳- مانع بودن

- باید تنها بر مصادیق همان مفهوم صدق کند (فقط از خصوصیات خودش باشد)
- نباید بر مصادیق مفاهیم دیگری صدق کند
- مثال های نادرست:
- انسان: حیوان متحرک
- بالشت: هر چه زیر سر می گذارند
- مربع: شکلی ۴ ضلعی

- نکته: در صورتی که تعریف ما جامع و مانع باشد، رابطه تعریف و مصادیق آن رابطه تساوی برقرار است.

- مثال:

- انسان: حیوان ناطق

- مثلث: شک سه ضلعی

۴-دوری نبودن

- تعریف یک چیز نسبت به خودش تعریف دوری و نادرست است. ماهیچ اطلاعات جدیدی ارائه نمیدهیم
- مثال های نادرست:
 - روز:شب نیست
 - شب:روز نیست
 - سیاه:سفید نیست
- استخدام تمام وقت:شخص به صورت تمام وقت کار میکند

تشخیص جامع یا مانع بودن

- برای تشخیص جامع بودن یا نبودن یک سؤال کلیدی از خودت بپرس: آیا همه...؟
- اگر بله جامع است.
- اگر نه جامع نیست
- برای تشخیص مانع بودن یا نبودن از خودت بپرس: آیا فقط...؟
- اگر بله مانع است.
- اگر نه مانع نیست
- مثلاً:
- انار: میوه شیرین
- آیا همه انارها شیرین هستند؟ نه.
- پس جامع نیست
- آیا فقط انار میوه شیرینه؟ نه.
- پس مانع هم نیست

اشکالات تعریف های زیر را بگویید

اشکال	تعریف
	انسان: حیوان راست قامت
	مثلث: شکلی با سه ضلع مساوی
	خورشید: سکه طلایی
	یم: قماقم
	حادث: غیر قدیم
	خودکار: ابزاری برای نوشتن
	مادر: سلطان غم
	فعل: کلمه ای که انجام کاری یا وقوع حالتی را بیان می کند

ایام بہ کام

